

KE ZPRACOVÁNÍ VŠEVOJSKOVÝCH TAKTICKÝCH CVIČENÍ

Vševojsková taktická cvičení jsou v současné době organizována a uskutečňována podle nového návrhu předpisu, jehož platnost se předpokládá v tomto roce. Oproti dosavadnímu Všeob-P-33 v něm došlo k některým změnám jak v rozsahu zpracovávaných dokumentů, tak i v jejich obsahu.

V článku se budu zabývat některými poznatky ze zpracování vševojskových taktických cvičení, přičemž se zaměřím na ty dokumenty, u nichž došlo k nejpodstatnějším změnám, a to z hlediska vševojskových zpracovatelů (důstojníků operačního oddělení nebo operační skupiny). Pro zvýšení názornosti a konkrétnosti vycházím ze zpracování **plukovního taktického cvičení**, i když obdobné lze aplikovat i pro divizní stupeň.

Pod pojmem „**příprava taktického cvičení**“ rozumíme plánování, tj. zpracování všech potřebných dokumentů, přípravu příslušníků ředitelství cvičení a rozhodčí služby, přípravu vojsk a prostoru cvičení.

K organizaci a řízení taktického cvičení **zpracováváme**:

- zámysl cvičení s textovou částí,
- organizační nařízení pro jednotky vyváděné na cvičení,
- taktický námět,
- předběžná bojová nařízení, bojové rozkazy a nařízení vojskům cvičících stran,
- plány zástupců a pomocníků řídicího cvičení a rozhodčí služby,
- plán reálného rádiového rušení,
- plán značkování činnosti nepřítele,
- plán imitace,
- plán politické práce.

Protože v návrhu předpisu není stanovena forma dokumentů, uvádím i možný návrh některých z nich, jak se již v praxi osvědčily.

Přípravu cvičení uskutečňujeme podle **kalendářního plánu**, který zpracovává NS ředitelství cvičení a schvaluje velitel — řídicí cvičení. Jeho možná varianta — viz **tabulku 1**.

Tabulka 1

Opatření	Provede, řídí	Měsíc				Měsíc			
		1	2	3	4	1	2	3	4
Zpracování dokumentů	náčelník operační skupiny								
Rekognoskace prostoru cvičení	náčelník operační skupiny								
Příprava ŘC, RS, cvičících	velitel, NŠ								
Materiální zabezpečení	ZT								
Příprava prostoru cvičení	ZV, NŽS								
Kontrolní prohlídka cvičících	velitel, NŠ								

Jednotlivé body mohou být dále zpracovány podle potřeby na dílčí úkoly a opatření. Zpracování cvičení **zahajuje** řídící cvičení stanovením a upřesněním **východních údajů pro cvičení**. Tyto údaje mu vyplynou na základě ujasnění tématu cvičení, které stanoví příslušný velitelský stupeň na výcvikový rok.

Při **ujasňování tématu** je nutné, aby velitel správně pochopil jeho taktický obsah a stanovil v jakých podmínkách má být cvičení zahájeno, jaké druhy boje a hlavní úkoly má zahrnovat a jakým způsobem je nutné cvičení ukončit. Zároveň si ujasní, zda cvičení bude probíhat za použití nebo bez použití jaderných zbraní a u jednostranných cvičení rozhodne o straně „modré“. Potom je třeba určit hlavní druhy boje, které obsahuje téma, popřípadě důležité situace, jež mají být procvičeny a vyplývají z tématu.

Na základě toho velitel stanoví (upřesní) náčelníkovi štábu (případně náčelníkovi operačního oddělení nebo náčelníkovi operační skupiny) tyto údaje:

- téma cvičení a dobu jeho provedení,
- cíle cvičení,
- období cvičení, učební a zkušební úkoly,
- složení stran a přibíraných (posilových) útvarů (jednotek),
- dobu a prostor cvičení,
- složení ředitelství cvičení a rozhodčí služby,
- spotřebu materiálu a kilometrů,
- základní otázky zámyslu cvičení.

Při stanovení **učebních cílů** řídící cvičení vychází z tématu cvičení, stupně vycvičenosti cvičících, požadavků rozkazu MNO na výcvikový rok a organizačně metodické směrnice pro pozemní vojsko, úkolů bojové přípravy. Je účelné pro každou stranu stanovit zvláštní cíle, které se diferencují pro jednotlivé kategorie cvičících (nejčastěji pro velitele a štáby a pro jednotky). Přitom je vhodné tyto cíle určovat např. takto: „prohloubit“, „upevnit“, „zdokonalit“, „prověřit“ a méně často „procvičit“. Je to proto, že tento cíl lze splnit, aniž z něj vyplývá konkrétní kvalita.

Období cvičení obsahuje zpravidla samostatný (ukončený) cyklus boje nebo jeho organizace (např. organizace útoku pluku po přesunu z hloubky, průlom nepřátelské obrany a rozvíjení útoku do hloubky, násilný přechod vodní překážky z chodu atd.).

Učební osnovy stanoví velitel v jednotlivých obdobích tak, aby každý z nich odrážel nejdůležitější moment v činnosti velitelů, štábů a vojsk, a aby jimi byly naplněny vytyčené učební cíle. Většinu učebních úkolů tvoří konkrétní situace (činnost) cvičících

(např. přijetí rozhodnutí velitelem pluku, organizace součinnosti v terénu nebo přesun pluku na čáru zasazení, odražení nepřátelské protizteče apod.).

Zkušební úkoly jsou uváděny především při zkušebních cvičeních, ale jednotlivé zkušební úkoly je možné stanovit i při taktických cvičeních. Půjde zejména o ověření některých důležitých nebo nově navrhovaných ustanovení řádů a předpisů, prototypů zbraní a techniky, jakož i o ověření nové organizace vojsk nebo metody práce velitelů a štábů.

Ke sledování zkušebních úkolů určujeme výzkumnou skupinu složenou z několika nejlépe připravených důstojníků štábu, druhů vojsk a služeb i z příslušníků vojenských vysokých škol.

V základních otázkách zámyslu cvičení, kde je převážná část tématu zaměřena na útok, může např. uvést:

- způsob zahájení a ukončení cvičení (v jaké taktické situaci),
- formu zasazení cvičícího pluku do boje a na jakém směru,
- předpokládané tempo útoku,
- důležité situace (popřípadě i v jakém prostoru, zejména z hlediska VVP) a jak je rozpracovat (např. přechod vodního toku z chodu, vyslání PO, ničení bitevních vrtulníků, odražení protizteče, přechod do obrany atd.),
- podmínky cvičení (zda celý jeho průběh bude za použití jaderných zbraní nebo jiných ZHN apod.).

Splnit toto ustanovení předpisu je velmi důležité i proto, že prakticky se předchází tomu, aby řídicí cvičení neovlivňoval zámysl až v době, kdy je v podstatě již rozpracován.

Kromě toho je nutné, aby velitel určil, které otázky z rozkazu MNO je třeba do cvičení zapracovat a v jakém rozsahu.

Základním dokumentem pro řízení taktického cvičení je **zámysl**. Je zpracováván na mapě; pro plukovní taktické cvičení nejčastěji v měřítku 1 : 50 000 a pro divizní taktické cvičení 1 : 100 000. Schvaluje ho nadřízený velitel (pro plukovní taktické cvičení velitel armády) 2–3 týdny před jeho zahájením a podepisuje řídicí cvičení (velitel divize) a náčelník štábu.

Obsah tohoto dokumentu můžeme rozdělit na grafickou (taktický zámysl) a textovou část (včetně tabulek).

Grafická část zámyslu obsahuje:

- výchozí situaci (stav a rozmístění vojsk nadřízeného svazku),
- bojové úkoly nadřízených svazků cvičících stran v době zahájení cvičení a zámysly jejich velitelů,
- nové bojové úkoly nadřízených svazků a zámysly jejich velitelů při přechodu od jednoho druhu boje k druhému (např. přechod z útoku do obrany),
- bojové úkoly cvičících útvarů a sousedů bez uvedení předpokládaných rozhodnutí jejich velitelů,
- prostory (úseky) rozehry činnosti stran,
- předpokládaná situace stran k začátku každého období cvičení.

Na mapě zámyslu je možné **slovně a v tabulkách** uvést:

- téma, učební cíle a dobu konání cvičení,
- složení vojsk vyváděných na cvičení,
- normy provozu techniky, spotřeby munice a imitačních prostředků,
- období cvičení, dobu jejich trvání a učební úkoly,
- legendu.

Před zahájením práce na mapě (příprava zámyslu cvičení) je možné, aby si méně zkušení zpracovatelé sestavili na čistý list papíru tzv. **schéma zámyslu**. Domnívám se, že jeho obsah bude v podstatě totožný s grafickou částí zámyslu s tím, že zde není zapotřebí zakreslovat prostory rozehry činnosti stran. Na druhé straně je vhodné roz-

kreslit hlavní situace, které mají být procvičovány (v nich uvést předpokládanou sestavu vojsk obou stran anebo alespoň čáru, na kterou vyjdou v době řešení dané situace). Tyto situace se mohou v některých případech shodovat s obdobími cvičení.

Potom zpracovatel přenechá schéma zámyslu na mapu. Před tím si ještě může (podle potřeby) nechat od řídícího cvičení posoudit a schválit hlavní otázky takto připravovaného zámyslu.

V případě útočné tematiky je nutné při přenášení na mapu pečlivě a promyšleně stanovit zejména přední okraj obrany (čáry jednotek v dotyku), čáru zasazení, směry vedení protiztečí a čáry rozvinutí k nim, úseky násilného přechodu vodní překážky, výchozí prostor pro cvičení, osy pochodu a místa velení.

Výchozí situace je taktická (operačně taktická) situace vytvořená k době zahájení cvičení. Musí zabezpečovat takticky (operačně) zdůvodněné zahájení cvičení, splnění učebních úkolů s důrazem na první období a plynulý přechod k plnění úkolů v dalších obdobích, včetně neplnění stanovených cílů.

Většinou obsahuje charakter boje (činnosti) stran, rozmístění a situaci vojsk obou stran k začátku cvičení o jeden nebo dva stupně výše než cvičící útvar. Ve výchozí situaci zakreslujeme rozmístění, složení a situace cvičících vojsk (včetně číslování), účinky oboustranného použití ZHN, dělostřelectva, letectva a rovněž chemickou a radiální situaci.

Při taktických cvičeních je zpravidla zvolena výchozí situace cvičícího útvaru tak, aby zaujal prostor soustředění, výchozí prostor nebo alespoň prostor rozmístění ve druhém sledu a cvičení je zahajováno organizací boje a zasazením pluku. Je vhodné, aby tento prostor byl totožný s výchozím prostorem pro cvičení.

Bojové úkoly stran v době zahájení cvičení a **zámysl nadřízeného velitele svazku**, v jehož úloze vystupuje velitel — řídící cvičení, a bojové úkoly cvičících stanovíme v souladu s požadavky řádů a konkrétní vytvořené výchozí situace. Přitom rozkreslujeme především údaje, které se týkají cvičícího pluku nebo bezprostředně ovlivňují jeho činnost. Bojové úkoly jsou určovány do celé hloubky cvičení a upřesňovány v jeho průběhu. V předpisu je uvedeno, že předpokládána rozhodnutí cvičících do zámyslu cvičení nezakreslujeme, aby cvičící nebyli předem ovlivňováni a vedení k „autorskému řešení“. Zpracovatel však musí mnohdy o možných optimálních variantách řešení a činnosti cvičících uvažovat (zejména při rozehře boje).

Při stanovení bojového úkolu je vhodné především vyznačit:

- za útoku — útočné pásmo, čáru zasazení, členění bojového úkolu (bližší, následující a další úkol), směry útoku, místa velení atd.,
- v obraně — obranné rájony (úseky, pásmo), rozhraní, rozmístění druhých sledů i záloh a jejich použití ve variantách, místa velení apod.

V dalším zakreslíme **nové bojové úkoly** nadřízeného svazku obou stran a zámysl jejich velitelů v případě, že cvičící přechází v průběhu boje z útoku do obrany nebo z obrany do útoku.

Potom vyznačíme reálně zaujímané **výchozí prostory** cvičících vojsk, včetně doby jejich zaujetí. Konkrétně uvedeme zejména prostory míst velení a podle potřeby i sestavu jednotek.

Pro vlastní průběh cvičení v zámyslu zakreslíme **prostory (úseky) rozehry boje** obou stran a použití ZHN. Např. pro průlom nepřátelské obrany, odrážení protizteče, násilný přechod vodní překážky, přechod do obrany apod. Na mapu vyznačíme tyto prostory zpravidla černě a v nich stanovíme čáry, kterých mají cvičící dosáhnout. Tyto čáry jsou v průběhu cvičení upřesňovány podle rozhodnutí a činnosti cvičících. Sestavu pluku, kromě míst velení, nerozkreslujeme (nebo ji jen naznačíme bez podrobností), protože cvičení probíhá podle rozhodnutí cvičících.

Naopak je nutné uvést všechny údaje o necvičících sousedech, prvcích nadřízeného a u jednostranných cvičení i o nepříteli, aby mohli pomocníci řídícího cvičení jejich situaci cvičícím rozehrávat.

V předpokládané situaci stran k začátku každého období jsou rozkresleny „výchozí situace“ stran pro procvičení a splnění učebních úkolů daného období. Rozkreslujeme

zpravidla celou situaci nadřízeného svazku s tím, že u cvičícího pluku uvedeme čáry (prostory), kterých by mělo být dosaženo bez podrobného rozkreslení bojové sestavy. Ostatní prvky bojové sestavy svazku vyznačíme podrobněji s důrazem na bezprostřední sousedy cvičícího pluku.

Nově je zpracovávána jako samostatný dokument — **textová část zámyslu cvičení**, která může mít toto uspořádání:

1. Složení a počty reálně vyváděných vojsk:

- na straně „červené“,
- na straně „modré“.

2. Všeobecný charakter bojové činnosti cvičících stran:

- výchozí situace stran,
- zámysl stran.

3. Základní taktické údaje cvičení:

- šířky a hloubky bojových úkolů,
- tempa útoku a rychlost pochodu,
- doba vyčleněná na organizaci boje,
- hustoty, poměry sil a prostředků.

4. Složení ředitelství cvičení a rozhodčí služby:

- ředitelství cvičení,
- rozhodčí služba.

5. Způsob zaujetí výchozího prostoru a návratu do posádky:

- zaujetí prostoru,
- návrat do posádky.

6. Doba a místo rozboru cvičení,

7. Kalendářní plán cvičení.

Složení a počty reálně vyváděných vojsk je vhodné určit po útvech (jednotkách) s upřesněním jejich organizace a počtů hlavních druhů bojové techniky (tanky, BVP apod.). Počty osob většinou nestanovíme, uvedeme např. 1. msp ve složení: 1. a 2. msp o třech rotách, v rotě 8 BVP, 3. msp o jedné rotě atd. Přitom je stanovíme zvlášť pro stranu „červenou“ a zvlášť pro „modrou“.

Ve všeobecném charakteru bojové činnosti cvičících zpravidla stručně uvádíme výchozí situaci a zámysl stran, a to nejen k začátku cvičení, ale podle potřeby i pro období cvičení. V tom případě je však možné pro druhé a další období stanovit jen „výchozí situaci“ k danému období, bez zámyslu stran.

Základní taktické (operačně taktické) údaje cvičení blíže objasňují a zdůvodňují zámysl.

Šířky a hloubky bojových úkolů, tempa útoku a rychlost pochodu uvádíme nejen z hlediska cvičícího pluku, ale i nadřízeného svazku.

Dobu věnovanou na organizaci boje rozdělujeme po obdobích, ve kterých jej plánujeme. V rámci těchto období se může dále členit na jednotlivé činnosti, např. přijetí rozhodnutí, součinnost, organizaci přesunu i útoku apod.

Možné hustoty i poměry sil uvádíme po jednotlivých obdobích a v nich např. na směr hlavního úderu, při zasazení atd. Přitom je nutné uvádět i kvalitativní poměry sil.

Do ředitelství cvičení a rozhodčí služby jsou začleněni hlavní funkcionáři a další důstojníci štábu svazku.

Ve způsobu zaujetí výchozího prostoru je možné stanovit, které útvary (jednotky) se přesunou po železnici, počet železničních převozů, nakládací a vykládací stanice, výchozí prostory; dále které jednotky (útvary) nebo jaká technika se přesune po ose, určení těchto os a dobu přesunu.

Obdobně můžeme uvést i návrat do posádky.

Kalendářní plán cvičení vlastně nahrazuje dřívější opatření uskutečňovaná velitelem, která byla uváděna v plánu cvičení a slouží k jeho řízení.

Myslím, že může obsahovat činnost ředitelství cvičení a cvičících při plnění učebních úkolů v průběhu jednotlivých období.

V praxi se osvědčila forma — viz **tabulku 2**.

Tabulka 2

I. období: Organizace útoku pluku po přesunu z hloubky
(20,00 15. 2. — 03,00 16. 2.)

Čas	Učební úkol	Opatření uskutečňovaná		Činnost cvičících	
		velitelstvím cvičení	rozhodčí službou	velitele a štábu	jednotek

Podle potřeby může být rubrika — opatření uskutečňovaná — dále členěna např. na řídícího cvičení, jeho zástupce a pomocníky atd. Obdobně je tomu i v činnosti cvičících.

Kalendářní plán je možné zpracovat i graficky. V tom případě na vodorovnou osu uvádíme čas po hodinách na celou dobu cvičení a na svislou hlavní funkcionáře ŘC, RS a cvičící vojska (velitel a štáb pluku) a hlavní cvičící jednotky (prapory, oddíly). Podle daného času pak stanovíme jejich hlavní činnost během cvičení. Tento způsob má tu výhodu, že je v určitém čase přehledně vidět, co který prvek sestavy (funkcionář) dělá a je-li jejich činnost sladěna. Je však náročnější na zpracování.

Důležitým dokumentem cvičení je **taktický námět**. Štáb jej zpracovává nejčastěji písemně a přikládá k němu buď mapu nebo průsvitku se zakreslenou výchozí situací. Písemná část zahrnuje všeobecnou a zvláštní situaci a informační údaje.

Obsah zvláštní situace a informačních údajů (dříve doplňující údaje) je v podstatě nezměnný. K úpravě však došlo ve všeobecné situaci. Zde se navíc uvádí radioelektronická i spojovací situace a také situace ženijního, speciálního technického a týlového zabezpečení.

Se zpracováním námětu s novým obsahem jsou zatím menší zkušenosti. Domnívám se, že by tyto údaje měly být stručné a mohly by obsahovat:

— **v radioelektronické situaci** — v jakých pásmech (KV a VKV) a na jakých směrech uskutečňuje nepřítel rušení, jaké radioelektronické prostředky a z kterého prostoru působí ve prospěch cvičících vojsk,

— **v radiolokační situaci** — na jakém směru vede nepřítel převážně radiolokační průzkum, jaké hlavní radiolokační prostředky působí ve prospěch vlastních vojsk a jejich cíl,

— **v situaci ženijního zabezpečení** — jaké ženijní prostředky (zátarasy), jaderné miny, minování na dálku apod. používá nepřítel v zájmovém prostoru, které ženijní čáry upravuje i buduje atd., jak jsou upraveny a udržovány cesty pro vlastní vojska, jaké jsou vybudovány průchody v ženijních zátarasech, stav odminování terénu, zřízení a udržování přepravišť (při násilném přechodu vodní překážky), ženijní opatření k mas-kování apod.,

— **v situaci speciálního technického zabezpečení** — (na taktickém stupni půjde především o technické zabezpečení) stav ošetření a oprav bojové techniky, výše zásob munice atd.,

— **v situaci týlového zabezpečení** — přísuny a stav doplnění zásob munice, PHM a normy jejich spotřeby, stav přísunových a odsunových cest, způsob ochrany, zajištění i obrany týlových útvarů apod.,

— **ve spojovací situaci** — jak je zabezpečeno spojení s nadřazeným a podřízenými ve výchozím prostoru, v jakém rozsahu je vyžadováno linkové, radiotelefonové a rádiové spojení, jak bude zabezpečeno (připraveno) při přesunu na čáru zasazení atd.

Myslím, že v této části by se neměla uvádět situace útvarů a jednotek druhů vojsk a služeb (např. rtz., rcho, spoj. atd.), protože to je součástí zvláštní situace ve stati „podrobné údaje o situaci a činnosti cvičícího útvaru“.

Plán značkování činnosti nepřítele zpracovává štáb ŘC za účasti zástupců a pomocníků řídicího cvičení na mapě. Bude potřebný zejména pro jednostranné taktické cvičení. Odpovědným funkcionářem za jeho přípravu bude zřejmě důstojník operačního oddělení (operační skupiny). Tento plán má grafickou a textovou část.

V grafické části se může uvést:

- výchozí situace cvičících vojsk (rozmístění, charakteristika činnosti),
- bojové úkoly nadřízených svazků a záměr jejich velitelů,
- předpokládaná situace vojsk k zahájení každého období cvičení,
- situace a uskupení značkovatelného nepřítele s uvedením jednotek, objektů a cílů a jejich číslování.

Hlavním podkladem pro zpracování této části je záměr cvičení.

Textová část může obsahovat:

- hlavní cíle a úkoly značkování činnosti nepřítele,
- rozpočet sil a prostředků určených ke značkování — viz **tabulku 3**,

Tabulka 3

Jednotka, skupina	Síly a prostředky							
	D	P+M	celkem	T	BVP	NA	rádiové stanice	atd.

— způsob a pořadí značkování činnosti nepřítele — viz **tabulku 4**.

Tabulka 4

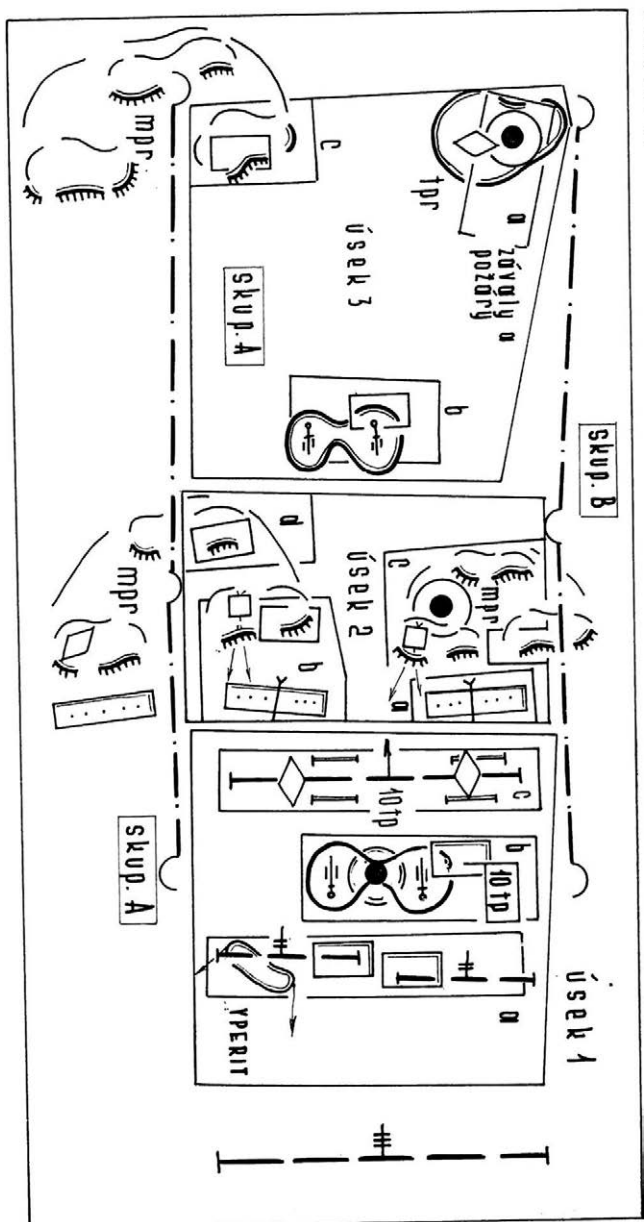
P. č.	Značuje se	Způsob značkování	Prostředky	Signál	Poznámka
1	Opěrné body čet na předním okraji	Vedení palby na jednotky prvního sledu, které se rozvíjejí	2. msč, OCP-70, V-10	Vichr	

Plán imitace zpracovává pomocník řídicího cvičení pro imitaci v součinnosti s druhů vojsk a služeb na základě zámyslu cvičení a plánu značkování, nejčastěji na mapě velkého měřítka (1:25 000) po obdobích cvičení a schvaluje jej řídicí cvičení.

Plán imitace zpravidla **obsahuje**: prostory (úseky, pole) imitace jaderných (chemických) úderů, úderů letectva, bojových vrtulníků a paleb dělostřelectva, značkování úseků jaderných min, výbušných zátarasů, pásma zamoření, prostory závalů, požárů, zátop, které vznikají v důsledku použití sil a prostředků nadřízených velitelů, rozpočet sil i prostředků pro imitaci a posloupnost jejího uskutečňování, způsob postupu vojsk přes prostory (úseky) imitace, organizaci spojení a velení imitační skupině, bezpečnostní opatření.

Celý prostor cvičení je možné rozdělit na **prostory** imitace, které jsou zpravidla totožné s prostory rozehry boje vojsk (obdobími cvičení). V těchto prostorech je účelné vytvořit úseky a v nich podle potřeby několik polí imitace. Velitel prostoru (úseku) je určován z důstojníků (praporčíků) a velitel pole imitace z poddůstojníků. Možnou grafickou část plánu imitace s vytyčením jeho úseků a polí pro období — zasazení pluku do útoku a vedení zteče — viz **obr.**

Prostor I.

Obr.

Rozpočet sil a prostředků pro imitaci uvádíme většinou v tabulce na mapě. Možný vzor — viz **tabulku 5**.

Tabulka 5

Skupina	Osoby	Rádiové stanice	NA	Mc	atd.	Imitační prostředky				Poznámka
						V-10	Da 60	signální šrapnel	atd.	

Způsob imitace a její posloupnost — viz **tabulku 6**. (Obdobnou je vhodné zpracovat pro každý prostor.)

Tabulka 6

Prostor I. — zasazení pluku do útoku a vedení zteče

Úsek	Pole	Druh činnosti a jeho imitace	Způsob imitace	Skupina	Materiální zabezpečení	Signál
1	a	zamořený prostor OL, palba nepřátelského dělostřelectva	imitace postavení, odpálit V-10	A	olej, vytyčovací souprava, V-10	Fujavice
	b	palba dělostřelectva na VS, vedení JÚ na palebná postavení	odpálit V-10, nálož	A	imitování JÚ, V-10	Kolotoč
	c	přehradná palba nepřátelského dělostřelectva	odpálit V-10	A	V-10 20 ks	Hrom

Kvalita zpracování a sladění jednotlivých dokumentů pro taktické cvičení svým způsobem ovlivní jak přípravu příslušníků ředitelství cvičení a rozhodčích, tak i kvalitu řízení cvičení. Proto je třeba dbát, aby byly zpracovány kulturně, přehledně a zejména funkčně a přitom v souladu s předpisem.